

Under röd flagg

Veckorevy.

Prenumeration i Stockholm:
Till årets slut 1: 60, halft år
1: 10, kv. 60 ö., mån. 20 ö.

UTGIFVARE: HINKE BERGEGREN.

Prenumeration i landsorten
Till årets slut 1: 80, half
år 1: 20, kvartal 70 öre

N:r 6.

Söndagen den 19 april

1891.

Innehåll: Mitt och ditt. — Öppet bref till red. Hj. Branting från denna revys utgifvare.
— Klagotoner. — Till de unga proletärerna. — Elände och uppoffring. — Under lien.
— Fria ord. — Efter tjugo år. — Följetong: Arbetslös.

Ut från fabriker och värkstäder!

Alle man ur huse — 1 Maj!

Om ock en smula oenighet, om hvad demonstrationen gäller, uppstått, nu då dagen vandras, är tvisten som bortblåst. Enhvar, man och kvinna, måste flitigt använda de dagar som ännu äro kvar, att agitera för att få största anslutning till demonstrationen. Kom ihåg: en hvar tager sin kamrat, sin vän med sig.

Här och hvar, öfverallt där det demonstreras 1 maj är lösen:

Ut från fabriker och värkstäder!

Till läsaren!

I den vänliga välkomsthälsning, *Soc. Dem.*, såsom i sakens natur ligger, staldetill *Under röd flagg*, kallades, mins ni kanske, denna revy en dagslända. Betänksamt ruskade vi på hufvudet och menade, att det var nog en sann spådom. Men, går det icke denna gång, tänkte vi, komma väl andra efter oss och försöka — med bättre lycka.

Emellertid har lösnummerförsäljningen varit ganska stor. Dock icke tillräcklig, att, då prenumerationen icke ännu utfallit fullt nöjaktigt, kunna betäcka de icke små utgifter, som äro förenade med ett sådant företag som detta.

För den skull ha vi ansett oss nödsakade att från och med nästa månad — för att på så vis minska distributionsomkostnaderna — utgifva *Under röd flagg* blott två gånger i månaden, fast då naturligtvis betydligt utvidgad. Därmed vinnes på samma gång den stora fördelen, att artiklar eller aphaningar, som icke äro allt för långa, kunna införas i ett och samma nummer.

Dock vilja vi uttrycka det hopp, att hvar vän af *Under röd flagg* hädanefter vill kraftigare arbeta för dess spridning, så att den kan snarast möjligt återgå till veckorevy. Alltså: mera energisk agitation.

De prenumeranter, som äro missnöjda med den förändring, som nu måste företagas, ega naturligtvis att återfå prenumerationsavgiften.

Med anledning af denna ändring *utkommer nästa häfte den sista i denna månad.*

Utg. och medarbetare.

Mitt och ditt.

Af Sch. Janovsky.

Fort och lätt flyta dessa två ord från läpparne, för det första emedan man för deras korthets skull icke behöfver bita sig i tungan och för det andra emedan dessa korta ord äro mera i användning än alla andra. Öfverallt hvar man kommer får man höra talas om »mitt och ditt och ditt och mitt». Till och med från barnets läppar flyta dessa ord innan det ännu knappt förmår uttala något annat. Det är för den skull icke underligt att de flesta människor sällan göra sig mödan att närmare reflektera öfver uttrycket »mitt och ditt's» räckvidd, öfver dess betydelse, den roll det spelar och det inflytande det utöfvar i det samhälleliga lifvet. Som känt är uppställer människan sällan frågor öfver det, som hon redan som barn är van att se. Man måste vara en Isaac Newton, för att för sig uppställa den frågan, hvarför äpplet faller *ned* från trädet och icke tvärtom, sedan man kanske märkt detta fenomen tusentals gånger. Men tyvärr gifves det mycket få sådana människor, och därför råka vi ännu i dag så mycket godt folk, i hvars hjärna den egyptiska tjockan härskar angående detta spörsmål. Men denna fråga är af djupt ingripande betydelse; ty det gifves ingen sak i världen, som utöfvat en så skadlig värkan i det mänskliga lifvet som just »mitt och ditt».

Sedan den tid, då egendomen infördes i det mänskliga samhället, har detta som sådant, såsom samhälle upphört att existera; uttrycket, den tomma frasen, blott är oss öfrig; ty hvad mena vi med ordet samhälle? En förening af människor, hvilka lefva och arbeta gemensamt och ömsesidigt understödja hvarandra, kort sagt som lefva ett sällskapligt lif. Men ingalunda kan man anse en sådan samling af människor för ett samhälle, där desse ömsesidigt bedraga och ödelägga hvarandra. Och allt detta kommer blott af mitt och ditt, såsom vi på annat ställe skola utförligare utveckla. *Sedan den tidpunkt då mitt och ditt begynt att spela en roll i samhället, har människan förlorat allt, som i verkligheten gör henne till människa; hon förlorar förmågan att taga del i andras lidanden och går i viss mening förlustig begreppsförmågan. Begärets förhålliga orm, som tagit mänsklig form i »egennyttan», har uppslukat allt ädelt, godt och skönt.* Är människan kufvad under detta begär, så är hon icke längre människa utan rofdjur. Intet medel, vore det än det allra förfärligaste, skall hon rygga tillbaka för, blott för att bereda ännu mera mark åt sin bottenlösa egen nytta. Ju mer hon eger desto mer vill hon ega, äfven om hon icke förmår göra alla sina rikedomar fruktbarande.

I detta hänseende är människan mycket grymmare än ett rofdjur; det senare söndersliter, uppäter andra djur blott när det är hungrigt; den människa åter, som är nog lycklig att ha råkat i klorna på detta begär, hon är icke längre sig själf mäktig, hon är slaf därunder. Att döma af hennes handlingar synes hon vara besatt liksom af en ond ande, som oafbrutet drifver henne att förvärfva, förvärfva och yttermer förvärfva. När man betraktar dessa människor i sin förvärfvsjakt, då måste man medgifva att de intet annat äro än narrar. Ty hvad skall man väl tänka om en mänska, som fått i sitt hufvud, att hon behöfver för sitt pärsonliga behof en half million rockar, en million hattar och tio tusen par skor. Det riktiga namnet på en sådan människa är narr och hennes enda plats på därhuset. På denna grund måste hvarje människa medge att alla våra Rothschildar, Vanderbiltar och Gould'ar äro de farligaste narrar, som kan finnas, och höra hemma på därhuset men icke i ett mänskligt samhälle.

Jag har dessutom betecknat dem som *farliga* narrar emedan genom deras oupphörliga anhopning af kapital, som ligger utan nytta för dem, millioner människolif gå till botten. *99 procent af mänskligheten lida brist på det nödvändigaste och försmäktade, framläpande ett eländigt lif, blott därför att dessa få vansinniga parasiter hafva beröfvat dem frukten af deras arbete. 99 procent af mänskligheten vistas i trånga rum, äro därjämte tvingade att inandas en förpestad luft, som i grund förstör den starkaste fysik, under det ett litet fåtal vansinniga besitta milslånga skogar och parker, som de kalla sin egendom och hvilka blott tjäna till att jaga djur i, liksom narrarne själfva äro.*

Blicka på denna af åren tryckta krympling, huru hans skrumplna kropp darrar af köld, huru han utsträcker sin magra hand för att få en allmösål! Tro icke att denne man alltid varit en krympling och i all sin tid bettlat; han var i blomman af sin ungdom, stark, kraftig och full af hopp, men den obevekliga tiggartafven har förintat hans skönaste förhoppningar. Sina ungdomsår har han tillbragt i nöd. Hans lön räckte knappt för det dagliga brödet och så försvunno tidigt hans krafter, så att hans arbetsköpare icke mera hade användning för honom, och utbytte honom mot en ung, kraftig människa, liksom han själf en gång varit. Nu tigger han om några öre; under de tusentals kronor han arbetat ihop under sin lefnad, af hans arbetsköpare förslösas på paradhästar, lyxhundar, diamanter och smycken, öfverhufvud på tillfredsställandet af sådant, som endast en vanvettig fantasi kan uttänka.

Först efter kl. 12 på natten begynner lifvet på vissa af våra bakgator, och om Ni då passerar där förbi, skall Ni möta gräsliga figurer som göra ett mera djuriskt än mänskligt intryck på Er.

Unga kvinnor som utbjuda sin kropp och sin dygd för en spottstyfver; män, i hvars anletsdrag de vildaste lidelser afspegla sig. Deras sorgliga ödes järnhand har inbränt på deras panna kännemärket: röfvare, mördare och bandit, och en förbannelse tränger sig ovilkorligen öfver Era läppar, men — *tänk efter innan Ni förbannar. Förbannat vare systemet med mitt och ditt, som störtat dessa människor i det djupaste elände, ty de äro offer för mitt och ditt.* Dessa unge män och kvinnor hafva kommit på »villovägar», därför att de i sin tidiga ungdom prisgifvits åt ett lif fullt af lidande.

Under rättvist inrättade förhållanden hade dessa människor kunnat blifva nyttiga medlemmar i samhället.

Öppet bref till red. Hj. Branting från denna revys utgifvare.

Herr Branting.

Tror ni, allvarsamt talat, att jag är köpt af ett konsortium kapitalister, i afsikt att sprida fördärf för och öfver arbetarrörelsen; (ty det är ju *det* som anses som det betecknande för Skarin-bladet.)

Tror ni det *ej*, ock ändock skrifver som ni gjort, då är ni en skurk.

Jag hoppas dock för er egen del, att ni *tror* det.

Men om äfven så är — något som, det erkänner jag villigt, skulle till någon liten del ursäktat ert handlings sätt, — anser ni icke att, då ni så där *offentligt* utkastar en sådan beskyllning, ni också borde ha anfört några bevis därför! Ty icke kan ni väl hålla *det* för bevis, att jag uppträdt emot den

parlamentariska taktiken (märk, det gjorde jag redan medan jag var i *Soc. Dem.* och då yttrade ni ej ett knyst i den vägen!), eller att jag börjat utgifva denna revy, som är fullt lika socialistisk som er tidning. Vål ej heller det, att olika skiftningar inom socialismen får här komma till heders? Nej; men — kanske *det*, att häri har par gånger klandrande berörts ert och hr Danielssons ledarskap, öfversitteri och diktatorsmanövrar?

Ånej, ni har väl *värkliga* bevis, kan jag tro. Och önskar jag just föreslå er ett ypperligt tillfälle, där ni kan framlägga dem. Och på ett sådant hederligt sätt (alltså inte med gläfs i »arbetarnes tidning») att också motståndarn kan strax försvara sig och lämna förklaringar, om sådana skulle behöfvas. Jag vill nämligen härmed anhålla i namn af vårt förra kamratskap i *Soc. Dem.* samt på grund af den aktning ni såväl som jag är skyldig olika tänkande, att ni ifall någon förening eller klubb är hugad anordna ett offentligt möte i denna sak, att ni där framlägger edra skäl. Tid, hur debatten skall ordnas o. s. v. kunde ni hafva godheten bestämma.

Ni har kanske den invändningen, att efter en sådan skrifvelse som denna (eller måhända säger ni någon föregående), kan ni icke gå in på förslaget. Jag vill då endast erinra er om, att sådana skäl hade nog de präster, dr Karl v. Bergen på sin tid utmanade, eller hr Bergen själf då han utmanats af hrr Berghell och Lennastrand. Alltså bör ni inte taga till samma knep.

Kan ni icke andraga några som hälst bevisande grunder för er tro i ofvannämnda afseende, får ni ursäkta ifall jag *leder i bevis*, hvilken benämning ert handlingssätt måste stämplas med.

Stockholm den 17 april 1891.

Hinke Bergegren.

Klagotoner.

*Det tonar öfver jorden
En hemsk och dyster sång.
Och hemska äro orden
Som melodians gång.*

*Om fadermord den täljer,
Om nöd och brist och brott.
— Den sångaren han väljer
Sig hvardagsämnen blott;*

*Han ej i gömslen petar
Fram ämnen för sin sång,
Ej i arkiven letar.
Det ej behöfs en gång.*

*Hvarthän han ögat vänder:
Sig ständigt för hans blick
Bland jordens folk och länder
Allt ter i samma skick.*

*Af tårar strömmar strida
Från barnaögon rann
Då efter bröd de kvida.
Och vidare han fann,*

*Det armod var och nöden,
Som härskar öfverallt.
Från födsein och till döden
Han såg hur hopen svallt.*

*Hur uti paltor klädda
Där männen synas gå;
Hur kvinnorna bli hädda,
När blott de trasor få.*

*Hur tusenden till läger
Den kalla jorden har,
Och annat tak ej eger
Än det som luften har.*

*Men vidare den skallar
(Jag menar sångarns ton)
Utöfver haf och vallar,
Från zoner och till zon*

*Om öfverflöd som råder
Uppå en fruktbar jord,
Om kräslighet som låder
Vid öfverklassens bord.*

*Om fyllda varulager
Och fyllda magasin,
Som mänskligheten tager
Och kastar bort till svin.*

*Om öfverflödet, prakten,
Om dyrbar lyx och glans,
Om den, som hafver makten,
Som icke alls var hans.*

*Hvem sångarn är du frågar,
Hvars toner ljuda så,
Som värkeligen vågar
Så sina drillar slå?*

*De toner äro sprugna
Ur folkens breda bröst.
De toner äro sjungna
Af mänsklighetens röst.*

*Och ännu öfver jorden
Han tonar denna sång.
Och hemska äro orden
Som melodiens gång.*

Quercus.

Till de unga proletärerna.

(Forts. och slut.)

Och du *folkets kvinna*, lämnar denna historia dig alldeles oberörd? Tänker du aldrig, då du smeker detta barns ljuslockiga hufvud, som lutar sig mot ditt bröst, på det öde som väntar det, om icke de nuvarande sociala förhållandena förändras? Tänker du aldrig på den framtid, som väntar din unga syster, dina barn? Vill du, att dina söner skola få slita hela lifvet igenom såsom deras far före dem, utan annat bekymmer än hur de skola få sitt dagliga bröd, utan annan glädje än krogen? Vill du, att din man eller din son allt fortfarande skall vara undergifven den första bästa, som af sin far ärft ett kapital att utsuga dem med. Vill du, att de alltid skola förblifva sina herrars slafvar, de mäktiges kanonmat, den gödsel som skall göda den rikes fält?

Nej, och tusen gånger nej! Jag vet så väl, att ditt blod sjöd, då du hörde, att din man, som i början med en sådan lust deltog i strejken, till sist med mössan i hand gick in på alla oförskämda villkor, arbetsgifvaren i hånfull ton föreskref. Jag vet att du har beundrat dessa spanjorskor, som i ett folkupplopp stälde sig i de första leden, blottande sina bröst för soldaternas bajonetter.

Jag vet att du nämner den kvinna med aktning, som sköt en brutal embetsman, då han en dag skymfade en fängslad socialist i hans cell. Och jag vet äfven att ditt hjärta slog hastigare, då du läste om huru dessa pariserkvinnor samlades under ett kulregn för att uppelda sina män till hjältemod.

Jag vet det, och därför tviflar jag icke på, att också du sluter dig till dem, som arbeta på att eröfva framtiden.

*

I alle, ärliga unga män och kvinnor, bönder, arbetare, handelsbiträden och soldater. I skolen inse Eder rätt och I skolen gå med oss; I viljen vara med om att med Edra bröder arbeta samman för revolutionen, för den revolution, som afskaffar allt slafveri, sönderbryter alla fjättrar, slår ned alla gamla fördomar och öppnar för hela mänskligheten en vidare synkrets. I viljen sluta Er till oss för att i det mänskliga samhället grunda den sanna jämlikheten, den sanna friheten; arbete för alla och för alla fulla njutandet af

sitt arbetes frukter, den fulla utväcklingen af alla deras anlag; ett förnuftigt, mänskligt och lyckligt lif.

Man skall icke komma och säga oss, att vi, bara en handfull mänskor, äro för svaga att nå detta stora mål, som vi hafva uppställt.

Räkna, och se hur många af oss som lida under den bestående orättfärdigheten. Vi bönder, som arbeta för andra och äta hafre för att våra herrar skola få hvetet, vi utgöra millioner människor, vi äro så talrika att vi allena bilda folkets massa.

Vi arbetare, som väfva siden och sammet, för att själfva kunna kläda oss i trasor, vi äro icke mindre talrika. Och när fabrikspipan blåser för att upna oss en stunds hvila, fylla vi gatorna som ett brusande haf.

Vi soldater, som hållas i så sträng disciplin, som få de kulor, våra officerare ha kors och ordnar för, vi beklagansvärda, som hittills icke ha förstått bättre än att skjuta på våra bröder, vi behöfva endast göra helt om för att få våra befäl att blekna.

Alla vi, som lida och som hånas, vi utgöra tillsammans den stora massan, vi äro oceanen som kan uppluka allt. **Då vi vilja, är ett ögonblick nog att kunna införa rätt och frihet.**

Elände och uppoffring.

Under denna rubrik innehöll för någon tid sedan ett engelskt bourgeois-blad en notis, som visar det bestående klass-samhället i dess rätta ljus.

»I lördags natt, så lydde notisen, upptäckte en förbigående poliskonstapel något bylte eller hvad det var i en portgång. Då han såg närmare efter, fann han två levande väsen, två barn, en flicka på 12 och en gosse på 8 år. Flickan var klädd i några trasor, och en söndrig sjal hade hon lagt öfver sin lilla bror, som sof. På konstapelns fråga svarade flickan i sömnig ton, att deras föräldrar kastats ut på gatan då fadern var utan arbete och icke kunde betala hyran. Gossen, en döfstum, var våt ända in på kroppen. Skodonen han hade på sig voro nästan utan sulor. Själ var han så svag att konstapeln måste bära honom till polisstationen, där, sedan de fått värma sig framför kaminen, flickan berättade en rörande historia.

Deras föräldrar hade hyrt ett möblerat rum, och då hyran icke kunde betalas, kastades de ut på gatan. Sedan de ett godt stycke af första natten vandrat omkring i snöslasket, mottogos de på ett nattherberge.

Nästa dag gick vår pappa för att söka arbete, men vi följde mamma omkring på gatorna tills hon fick så ondt i fötterna och vart så trött, att hon inte orkade längre. På en gata förlorade vi min lilla bror, som jag skulle söka upp; sedan jag gått flera timmar och sökt, träffade jag honom framför en bagarbod. Vi gick tillbaka, där jag skiljts från mamma, men vi kunde inte finna henne. Jag frågade, men ingen hade sett henne. Då jag var rädd, hon blifvit öfverkörd, gick jag till några sjukhus och frågade om hon var där, men ingen visste nå'nting. Just som vi insomnat, kom polisen och förde oss hit, och jag får be, att man låter oss gå, då jag vill träffa mamma. Jag har några pängar i fickan, som mamma bedt mej bevara, så vi skulle kunna lösa ut fars verktyg så snart han får arbete.

De båda barnen skickades till arbetshuset; och på måndagen fördes de inför polisdomstolen, då de anklagats för att drifva sysslösa omkring på

gatorna. Sedan den ganska intelligent flickan åter upprepat samma historia, öfverlämnades de båda barnen till arbetshuset».

Om hvilket elände förtäljer icke denna notis! Man läser mellan raderna om faderns förfäran och grufliga lidanden, då han vandrar omkring från den ena till den andra värkstaden, öfverallt förgäfves, medan — det vet han — hans hustru och barn äro utan bröd, utan tak öfver hufvudet. Hur mycken sorg och nöd, så många försäkelse midt i den rika världsstaden. Och dock är detta endast ett enstaka fall som kommit till allmänna kännedom. Tänk, alla andra, tusenden andra, som äro ännu ohylligare. Ett samhälle, som tillstodjer, ja *tvingar* till sådant elände, är så genomförpestat uselt, att det är hvar och ens plikt att undergräfvat det. Vi socialister få vara betänkta att taga i på andra sätt än hittills, icke låta lura oss af bourgeoispartiernas riksdagsreformer, utan bereda oss på en strid på lif och död mot klass-samhällets försvarare.

Under lien.

Oppositionens lott. Att Malmö socialdemokratiska förenings utomordentliga kraftprof skulle i *Arbetet* skildras såsom skedde, var, ingalunda ursäktligt, men väl förklarligt. Tidningens redaktör hade ju en trasa med i det byket.

Däremot kan det icke betraktas, som annat än en den gemenaste läghet, då *Soc. Dem.* intager broderorganets notis i saken, och under en så skamlöst, försåtlig rubrik som: »Anarkist»-bråket i Malmö. Här om emellertid mera längre fram.

Nu ha till de värda bladen sällat sig *Vårt Land* och *Svensk Typograf-tidning*. Denna senare har med begärlighet slukat *Arbetets* notis. En af de utvoterade, Nielsen, har nämligen spelat en viss roll i oppositionen mot liberalen hr Linge, Typograf-tidningens nuv. hufvudredaktör. Därför tar också denne med hrr Danielsson och Branting som värdiga förbilder munnen full och öser ur sig sin galla öfver sin energiska motståndare, som af ett par stackare offentligen svärtats därför, att han ej ville hoppa efter södra distriktdiktatorns piska.

I, oppositionsmän inom Typografförbundet, må särskilt lägga märke till följande i hr Linges »rensning»: *Men så är det med de »snorsnutige», man vet icke hvad de fullt gälla, ehuru man kan vara berättigad att om dem hysa hvilka misstankar som hällst.* Förstån I meningen? Å ja.

Men veten också, att sådan är alltid oppositionens lott. De ynkryggar, som hålla på det gamla, kunna ju inte göra annat, då de försvara sin egen uselhet.

Graverande. I Köpenhamn finnes en »juridisk förening»; hvilken egendomligt nog icke har några stadgar. »Vi Jurister behöfva icke några stadgar», mäna föreningens medlemmar. Hvad skall man tro om hela lagmaskineriet, när maskinisterna själfva förklara maskineriet onödigt — åtminstone för sin egen del?

Fria ord.

Ledare eller rådgifvare.

Herr utgifvare!

Under »Fria ord» hoppas jag få i *sin helhet* infört följande anmärkningar, som tillika bli ett råd till en hvar arbetare, som allvarligt fattar sin

stora kulturuppgift att vara samhällets pånyttfödare. Jag kan ej längre lugnt åse det undermineringsarbete, som taktlösa socialdemokrater som bäst hålla på att bedrifva mot socialismens väsen och mot *Under Röd flaggs* utgifvare, hr Hinke Bergegren.

Ej anade jag, då jag för ett par år sedan hemkom från utlandet, ledsn öfver allt hvad jag hört om lumpen ärelystnad och pärsonligt groll, som börjat få insteg i de olika socialistiska lägren därute, och som i betänklig grad förgiftar och motarbetar socialismens tvifvelsutan höga sak, att jag här inom landet så snart skulle få bekräftelse på, hvad jag yttrade i en uppsats om anarkism, som stod införd i »*Socialdemokraten*» i okt. 1889.

Det glädde mig vid min hemkomst att se »*Arbetets*» kritiska position gent emot »*Socialdemokratens*» då för tiden kritiklösa upptagande af nästan allt, som smakade af tysk marxism och marxokrati. En märkbar bättring inträdde efter hand med *S. D.*; det erkänner jag villigt. Men med *Arbetet* har det däremot gått bakut. Det sista eklatanta beviset härför är för den utom stående hr Danielssons vägran att införa hrr Nielsens, Wessels och Westers lugna och för allmänheten helt säkert aldeles tillfyllestgörande förklaring på hr Danielssons grava beskyllningar om oredlighet, som *icke endast* träffade nämnda herrar utan äfven respekten för socialismen. Hela affären upplöste sig (såsom vi ha sett af förklaringen) i några få intetsägande bagatteller. Hvad hr D. på sista tiden prästerat i *Arb.* — arbetarorganet — vittnar oförtydligt om att hr D. råkat på afvägar icke blott med socialismen, utan äfven med sig själf; — en bekännelse, som smärtar mig så mycket mera, som mitt förtroende för hr D. har varit i bokstaflig mening gränslöst.

Nog borde hr Branting hålla sig för god att praktisera sitt till vana blifna »notsystem» i *S.-D.*, ett förfaringssätt, som mig veterligen hittills aldrig någon betydande tidning låtit komma sig till last. När hr B. sätter sitt märke under sina lindrigast sagt *försålliga* noter i *S.-D.*, så talar han icke i tidningens namn, utan i sitt eget och handlar därför godtyckligt mot den läsande allmänheten. Har hr B. något af vikt att andraga mot hr Bergegren, samla då de anmärkningar ni kan ha att göra mot hr Bergegren och bemöt honom i ordentliga artiklar; — det vore nobelt handlat och den gamle (forne) Branting likt.

Efter allt hvad som passerat under senaste tider bland socialisterna här i landet, gjorde arbetarne, som äro måna om sin kulturuppgift, säkerligen rättast, om de togo sig tillvara för ledare eller chefer, det vill säga auktoriteter, och endast skaffade sig *rådgifvare* med erfarenhet och intelligens. Socialismen är dock väl till märkandes en kulturfråga och kan för den skull icke lösas blott med materiella och ekonomiska medel. De bättre lottades bildning, som arbetaren i allmänhet ännu saknar, om ock han i gengäld har större praktisk erfarenhet, kan han icke undvara. Han skall därför söka sina rådgifvare, hvar hälst de stå att finna. Men genom att endast hålla sig rådgifvare, icke auktoriteter, bespar han socialismen den vidriga inblandningen af maktlystna högdjur, ingen nämnd och ingen glömd.

Stockholm den 12 april 1891.

G. H:son-Holmberg.

Ingen kurtis.

En af de största nu lefvande författare har, som allmänt är bekant, mer eller mindre klart framställt det spörmålet: Är kvinnan verkligt värd

den upphöjda plats och den gloria man nu nästan allmänt omger henne med? Men hvilket bemötande har denna författare rönt? Jo det, att det finnes väl ingen kvinna som icke i tyggellöst raseri brutit löst öfver denna »öfvermänniska» och hans »paradoxer.» Detta vore ju dock icke så mycket att säga om, men hvad värre är större delen af det manliga släktet hafva äfven som både riddare dragit i härnad, att försvara de »stackars förtryckta kvinnorna.» Nu veta så väl kvinnorna som dessa deras riddare, som af någon olycklig tillfällighet blifvit klädda i byxor, mycket väl att kvinnorna icke äro mera förtryckta än den manliga delen af proletariatet (om öfverklassen kan man ju helt, naturligt icke tala då det är fråga om förtryck). Men, antag nu att kvinnorna verkligt skulle vara förtryckta, hvilken är då felet? Är det manne männens? Hafva då icke den del af mänskligheten, som kallas kvinnor, på samma tid uppträdt på vår jord som männen? Hvarför hafva då icke äfven dessa kunnat taga tillbaka sina inträsen? Jo helt enkelt — för att citera Strindberg — därför att de äro för lata. Alltid finna de det bättre att skjuta männen framför sig och sedan, ifall någonting har kunnat vinnas, framträda från sin undangömda plats för att skörda frukterna af det nedlagda arbetet. Och detta hafva männen låtit sig nöja med i den ädelmodiga tanken, att det är saligare att gifva än att taga — men det är dummare.

Alltid har mannen ärligt och med öppet visir sökt tillkämpa sig de fördelar han behöft, men huru är i detta fall förhållandet med kvinnan? Man behöfver för att erhålla svar på denna fråga endast kasta en flyktig blick in i historien och det skall snart visa sig, hvilken det faktiskt är som regerat världen, hvilken som stiftat lagar och hvilken som till- och afsatt de styrande. Officielt heter det nog, att detta varit männen, men detta endast därför att kvinnan, sin feга natur likmätigt, funnit med sitt inträse förenat, att, under det hon kastat männen i brechen, själf bakom kulisserna sköta de osynliga trådarna som leda det hela.

Det gifves ingenting absolut här i världen säger man, men ett är då absolut och det är, att kvinnans list öfvergår mannens förstånd, åtminstone då denna list kan användas i och för något för henne själf nyttigt, *hvilket i de flesta fall är det samma som för samhället i dess helhet skadligt.*

Hvar är kvinnan? är en fråga, som fransmännen vid alla kinkiga fall pläga framställa; och manne icke äfven denna fråga kan hafva sin tillämpning hos oss. För att nu endast tänka på arbetarrörelsen, skall man finna, att vid alla operationer, arbetarne sökt åstadkomma, hafva nästan de flesta misslyckats och hvarför? Hafva de strandat på arbetsgifvarnes motstånd? Helt säkert icke. Har arbetarnes egen tröghet varit orsaken. I de flesta fall tror jag det icke. Försök att iakttaga dessa strider på närmare håll och I skolen blifva förvissade om, att i nio fall bland tio har kvinnan stått som en hämmande kraft bakom.

Ett svar på dessa beskyllningar ligger nog mycket nära till hands. Man skall nog helt säker svara mig: Se, just därför skola vi med alla krafter söka organisera de kvinliga arbetarna. För mig synes det dock tvifvelaktigt, huruvida man mera energiskt än just det socialdemokratiska partiet redan gjort kan värka på kvinnans organisation. För ej länge sedan har ju en komité af unga energiska pärsoner tillsatts just för att värka i denna riktning, men hvad har följden blifvit! Jo att bland strykerskor och sömmerskor verkligt bildats fackföreningar, men hvilka föreningars första uppgift blef att arrangera en —

bal! för att som det så vackert heter stärka sin kassa. Men hvarför valde de just detta medel att få pengar? Jo helt säkert därför; då slippa de själftva betala. De veta allt för väl, att försävidt kvinnan icke är totalt renons på behag finnes det alltid någon man, färdig att betala hennes nöjen, i de flesta fall endast för den ytterst klena äran att få vara »artig kavaljer», eller med andra ord en ödmjuk tjänare, slaf.

Och hvad göra då dessa kvinnor på sina sammanträden? Jo af alla tecken att döma, komma de endast dit för att taga hvarandras toaletter i skärskådande.

Nej, låtom oss sluta upp med denna oss ovärdiga kurtis! Är kvinnan värkligen undertryckt skall hon nog själfmant söka förbättra sin ställning, men gör hon icke detta, finnes en orsak därför: *Hon är lat*, och då är hon värd sitt öde.

Det socialdemokratiska partiet har alltid klandrat de styrande i samhället, att de vid sina reformer säga sig göra allt för arbetarne men *intet genom dem*. Skola vi då gentemot kvinnorna följa det exempel som vi eljes fördöma? Nej vilja de ha sin ställning förbättrad må de själftva göra någonting därför och låt icke något falskt chevalereskt galanteri komma oss att lägga oss i deras ärenden, hvilka de, efter hvad det synes, helst vilja sköta själftva. Bort med all kurtis, och kvinnorna skola nog komma, då de anse sig behöfva något och då veta de nog äfven hvad de vilja.

—g.

Efter tjugo år.

*Med bomber, kartescher och soldatesk
Bourgeoisin räddade en gång »kulturen»;
Fast sammanställningen tycks grotesk,
Har sagan blifvit kring världens buren.*

*Det är nu 20 år se'n dess.
Den hulpna »kulturen» har triumferat.
Den räddarne gödt som man göder gäss
Och resten reformsmulor små serverat.*

*Men fråga på skarpen! fråga dem,
Som smulorna fått att sig civilisera.
De vilja en kommun med än bättre kläm,
Som tvingar »kultur»vakten retirera.*

Försök på en månad!

Prenumerationsanmälan

*fortkaffas till expeditionen genom Wilhelmssons tryckeri, allm. telef. 47 73.
(Priset är med hembärning 20 öre i månaden.)*

I landsorten prenumereras å närmaste postkontor. Pris: till årets slut
1: 80; halft år 1: 20 samt kvartal 70 öre.

Ugifvarens adress är Drottning. 95 C.

Lösnummerpris: 5 öre.

Försök på en månad!

Arbetslös. Forts. från föreg. nummer.

Allmänhetens tillströmning till »rätten» var oerhörd. Gamle Kunert och Marie voro också där; de hade anhållit att få tagas som vittnen för den anklagades oskuld, men rätten hade afslagit deras anhållan. Nu sutto de, gamle Kunert och Marie, i åhörar-rummet för att åtminstone få höra om rätten skulle lyssna till lögn eller sanning.

Just nu fördes Frans in; han såg likblek och tård ut; den långa häktingen hade tagit starkt på honom, men hans gång var som förut säker och stolt, hans blick lika fri och öppen som alltid. Så stolt som han, stod sällan en anklagad, så kunde blott en oskyldig uppföra sig. Gamle Kunert kunde icke ta sina blickar bort från sonen. Han hade gärna velat ropa till honom, att hans far och Marie voro där, beredda att aflägga tusende eder för hans oskuld. Stora tårar gled ned för Marias kinder, då hon såg sin älskade. Men denna gång var det gamle Kunert som fann tröstens och uppmuntrans ord. »Var lugn, Marie», hviskade han; »här fins ingen som betviflar hans oskuld».

Dock, hvad man icke väntat, det skedde: Frans Kunert dömdes till två och ett halft års fängelse.

Åhörarne mottog med mummel under-rättelsen om domen. Men gamle Kunert sjönk samman. Marie ville tala med den dömda, det vägrades. Själftog Frans domen med lugn. Den världsliga rättvisan hade dömt honom, men inför fadern, inför Marie, inför alla arbetskamraterna stod han som oskyldig och det var nog anledning för honom att med lugn betrakta den dom, som i världens ögon brännmärkte hans goda namn.

* * *

Ett år hade förflutit sedan Frans' dom ett långt, dystert sorgeår för gamle Kunert såväl som för Marie och småsyskonen. Veckor och månader hade man ej vågat att tala om domen, för att icke rifva upp de sår, som sorgen frätt i deras hjärtan.

På nåd var icke att tänka; det blåste en stark reaktionär vind genom hela landet och man benådade förr en vanlig »förbrytare» än en oppositionell arbetare. Hvem hade för resten tänkt på nåd? En nådeansökan vore ju detsamma som ett slags brottslighetserkännande, och aldrig ville gamle Kunert underteckna någon nådeskrift till regeringen, hvari skulle bönfallas om hans sons frigifvande.

Gamle Kunert bygde därför inga nya luftsloft mera, drömde icke mer om någon glad, gyllene framtid. Fastmer såg han ett dystert regndigert moln på sin lefnads himmel, som icke lofvade några lugna dagar. »Nog få vi återse honom», yttrade han till Marie, som sökte gifva honom tröst; »men framtiden blir bekymmerfull och jag tänker mej att det vanärens brännmärke, som man satt på Frans, skall ha stämplat, uppeggat honom till en stridsman. Stridsmän, beslutsamma, energiska behöfver vår tid och Frans ska bli en sådan.»

Marie sökte vid hvarje tillfälle dra den gamle bort från dessa sorgsna tankar och utmåla framtiden i gladare färger. Men Kunert bara ruskade på hufvudet och svarade: »Du ska se, att innan dess har tiden så förändrats att det pärsonliga inträset helt och hållet träder i bakgrunden och blott det allmänna behärskar mänskorna. Hur skulle det bli annat då de, som vilja bestämma öfver mänskornas öden, handla så oförnuftigt som nu sker».

Den gamle Kunert tänkte icke mer på sig själf; han var färdig med samhället och ingenting förmådde vidare uppmuntra honom, om han ock egde en vänlig blick, ett tack-samt leende åt Marie för hennes oförtrutna slit. Frågade så Marie honom, hvarför han utmålade framtiden så mörk och öfvergif allt hopp, då såg han allvarligt på henne och sade: »Barn, inte heller jag är helt utan en ljus och glad förhoppning. Men hvad jag ser i en långt aflägsen framtid, det är i sanning ingen småborgerlig lyck-salighet, det är fastmer en arbetarnes och den består i deras frihet och lycka.»

Så kom det sig, att det i Kunerts hem

talades så ringa om fången. Så mycket mera *tänkte* man på honom; väl mäst Marie, som räknade dagarne till dess han skulle bli fri. Hon hade denna tid upplefvat annat sorgligt också: det hade gått utför för hennes far, han hade mistat sin plats: tjänstemansdrömmen var slut; hennes far arbetade nu såsom bokhållare i en privat affär. Marie hade besökt modern och mottagits med stora famnen.

Fann emellertid Marie beträffande föräldrarna några ljuspunkter för framtiden, så kunde hon dock icke se någon sådan angående gamle Kunert. Sedan sonens dom bemöttes han ovänligare i fabriken, ehuru han fullgjorde sitt arbete på sitt gamla, flitiga vis. Men hans händers kraft och skicklighet hade slappnat i och med den stora olyckan; han hade blifvit osäkrare och hans principaler menade, att han nu egentligen inte förtjänade den lön, han åtnjöt. Man sa' honom detta icke i ansiktet, men man gjorde sådana antydningar, att han godt kunde förstå dem. Hur skulle det gå, frågade Marie sig själf. Af Kunerts andra söner var det ingen som förtjänade något, som det var något bevänt med. Kom Frans väl ut ur fängelset, så vore nog värsta faran öfver. Men vågade hon sätta sina förhoppningar på framtiden? Var det icke mycket antagligt, att Frans skulle komma hem sjuklig och svag samt länge bli ur stånd att förtjäna något! Marie tänkte på allt detta samt på att ställa det så för Frans att han skulle kunna hvila ut och samla nya krafter. Hon sökte efter en plats och beslöt sig för att ta sådan i en pappersfabrik. Hon gjorde med en viss försiktighet gamle Kunert bekant med beslutet och försäkrade att hon endast skulle stanna på fabriken tills Frans kom ut; den gamle tvekade länge, men kunde till sist icke göra några bestämda invändningar däremot.

Hvad Marie fruktat, skedde. På fabriken hade ett häftigt uppträde egt rum mellan Kunert och principaln. Det hade rört sig kring en ångpannas reparation. Efter att den var gjord, upptäckte Kunert en springa på

den och gjorde sin förman uppmärksam därpå. Följden blef, att man bestred hans upptäckt, som stälde stora förluster i utsikt och förebrådde honom hans kortsynthet samt uppenbarliga sträfvan att göra fabriken skada. Gamle Kunert var emellertid icke man att ta sådant där lugnt. Han svarade hett och måste nu höra, att man blott af nåd behållit honom kvar i fabriken, af medkänsla för honom efter sonens dom; om han inte trufdes längre, kunde han gå när han ville. Och Kunert packade ihop sina verktyg och gick. Detta var den värsta stund i hans lif, då han kom hem till de sina för att meddela dem, att nu hade också deras sista inkomstkälla torkat ut. Men Marie förstod ypperligt att ge honom mod. Han, en så skicklig och dukig arbetare kunde öfver allt och utan besvär finna en annan och bättre plats.

Hon erinrade honom om att redan för ett år sedan hade en af de första fabrikanter där sökt värfva honom för sin fabrik. Han skulle se, at man ännu med öppna armar skulle upp-gå honom som arbetare i hvilken fabrik som hälst. — Kunert hörde så gärna på denna, uppmuntran men han hade hört, att sonens dom äfven kastat en skugga på honom. Men det var ju ingalunda så säkert, att alla arbetsgifvare tänkte lika. Han måste försöka: kanske såg han allt för svart. Men han hade icke bedragit sig. Knappast hade han hunnit nämna sitt namn, så afbröts underhandlingarna med ens. Kunert fann att han och hans son voro lysta i bann af allt hvad arbetsgifvare heter, att mällan dessa cirkulerade en svart lista hvarpå alla misshagliga arbetare voro upptecknade och att hans och Frans' namn också funnos där.

Så långt hade det alltså gått. Blott med möda kunde han tvinga sig att gå hem; hans ben förmådde knappast bära honom; han darrade i hela kroppen och måste luta sig mot en husvägg för att *icke* dingna. Så funno några arbetare honom.

(Forts.)